

Assessment of Academic Failure Rate and Related Factors From the Perspective of Nursing Students of School of the Nursing and Midwifery Faculty, Kermanshah University of Medical Sciences, in the First Semester of 2011-2012

Zahrasadat Mahdion¹, Alireza Khatony^{2,*}, Alireza Abdi³, Faranak Jafary⁴

¹ MSc of Psychology, Nursing and Midwifery School, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran

² Associate Professor in Nursing Education, Nursing and Midwifery School, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran

³ Assistance Professor of Nursing, Nursing and Midwifery School, Kermanshah University of Medical sciences, Kermanshah, Iran

⁴ MSC of Community Health Nursing, Nursing and Midwifery School, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran

* **Corresponding author:** Alireza Khatony, Associate Professor in Nursing Education, Nursing and Midwifery School, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran. E-mail: akhatony@gmail.com

Received: 30 Jun 2015

Accepted: 23 Nov 2016

Abstract

Introduction: Academic failure is a multifaceted common problem in the educational system, which imposes costs and causes frustration, lowering morale and resulting in negative social behaviors in students. Regarding the importance of identifying the academic failure factors, and controversial results of the existing researches in various regions, this study was conducted to determine the rate of academic failure and its related factors from the perspectives of nursing students of Kermanshah School of Nursing and Midwifery in 2011-2012.

Methods: In a descriptive-analytical study, among 359 nursing students, 33 were recruited. The sampling method was census in the group with academic failure (11 individuals) and systematic randomized for the group with academic success (22 individuals). The tool was a researcher-tailored valid and reliable questionnaire, which was completed by the participants. Data was analyzed using SPSS 16, descriptive and inferential statistics.

Results: In this study, the rate of academic failure was estimated at 3.06%, considering the total number of students (359 individuals) and the number of failed students (11 individuals), accordingly. The mean of familial factors was more than educational and individual factors. The statistical tests revealed that there was difference between failed and succeeded groups in terms of gender ($P < 0.001$), location of residence ($P = 0.013$), father's profession ($P = 0.009$), planning for study ($P = 0.024$), and attitude to employment in the future ($P < 0.001$).

Conclusions: The findings showed negative effects of the following items on academic failure in nursing students: familial problems, male gender, living in the campus, lack of study planning, and negative attitude to employment in the future. Therefore, it is recommended to identify students at risk and provide them with counseling assistance.

Keywords: Nursing, Students; Educational Status; School Dropout

بررسی میزان افت تحصیلی و عوامل مرتبط با آن از دیدگاه دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی کرمانشاه در نیمسال اول سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰

زهرا سادات مهدیون^۱، علیرضا خاتونی^{۲*}، علیرضا عبدی^۳، فرانک جعفری^۴

^۱ کارشناس ارشد روانشناسی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران
^۲ دانشیار آموزش پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران
^۳ استادیار آموزش پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران
^۴ کارشناس ارشد پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران
 * نویسنده مسئول: علیرضا خاتونی، دانشیار آموزش پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه،

کرمانشاه، ایران. ایمیل: akhatony@gmail.com

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۰۹/۰۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۰۴/۰۹

چکیده

مقدمه: افت تحصیلی یک مشکل چند بعدی و شایع در نظام آموزشی است که باعث اتلاف هزینه، سرخوردگی و از دست دادن روحیه و رفتارهای منفی اجتماعی در دانشجویان می‌شود. با توجه به ضرورت شناخت عوامل موثر بر این مشکل آموزشی و بحث بر انگیز بودن نتایج مطالعات موجود در خصوص علل افت تحصیلی در مناطق مختلف، مطالعه حاضر با هدف تعیین میزان افت تحصیلی و عوامل مرتبط با آن از دیدگاه دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی کرمانشاه در نیمسال اول سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ انجام شد.

روش کار: در یک مطالعه توصیفی تحلیلی، ۳۳ نفر از میان ۳۵۹ نفر دانشجوی پرستاری وارد مطالعه شدند. روش نمونه‌گیری برای گروه با افت تحصیلی (۱۱ نفر) به صورت سرشماری و برای گروه موفق (۲۲ نفر) تصادفی منظم بود. ابزار مورد استفاده پرسشنامه روا و پایای پژوهشگر ساخته بود، که توسط نمونه‌های پژوهش تکمیل گردید. داده‌ها با استفاده از آزمونهای توصیفی و استنباطی و نرم‌افزار SPSS 16 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: در این بررسی میزان افت تحصیلی با احتساب تعداد کل دانشجویان (۳۵۹) و تعداد افرادی که افت تحصیلی (۱۱ نفر) داشتند برابر با ۲/۰۶٪ برآورد شد. اثر علل خانوادگی برای افت تحصیلی بیشتر از علل آموزشی و فردی بود و آزمونهای آماری نشان داد که گروه موفق (بدون افت تحصیلی) با ناموفق (با افت تحصیلی) از لحاظ متغیرهای جنس ($P < ۰/۰۰۱$)، محل سکونت ($P = ۰/۰۱۳$)، شغل پدر ($P = ۰/۰۰۹$)، برنامه ریزی برای مطالعه ($P = ۰/۰۲۴$)، نگرش به آینده شغلی ($P < ۰/۰۰۱$) تفاوت معنادار داشتند.

نتیجه گیری: یافته‌های این مطالعه حاکی از اثرات منفی مشکلات خانوادگی، مذکر بودن، زندگی در خوابگاه دانشجویی، عدم برنامه‌ریزی درسی و نگرش منفی به آینده شغلی، بر میزان افت تحصیلی دانشجویان پرستاری بود، لذا توصیه می‌شود اقدامات لازم درخصوص شناسایی دانشجویان مستعد و ارائه برنامه‌های مشاوره‌ای لازم به آنها انجام گردد.

کلیدواژه‌ها: دانشجویان، پرستاری، وضعیت آموزشی، ترک تحصیل

تمامی حقوق نشر برای انجمن علمی پرستاری ایران محفوظ است.

مقدمه

محسوب می‌شوند، توجه به تربیت و آموزش آنها بسیار با اهمیت است (۱). در هر سازمان علمی، نظام آموزشی مانند ماشینی عمل می‌کند که در آن فراگیران بایستی براساس کیفیت و ویژگی های مورد انتظار تحول یابند. در صورتی که بازده مورد انتظار حاصل نشود، افت تحصیلی و اتلاف منابع آموزشی مطرح می‌شود (۲). افت تحصیلی یکی از

دولت‌ها و جوامع مختلف تحصیل را به عنوان یک ضرورت جهت کاهش فقر جهانی و افزایش سطح برابری، صلح و پایداری برای همه می‌دانند، و بدین منظور وظیفه تحصیل و تربیت نیروی انسانی کارآمد و موثر به مراکز دانشگاهی محول شده است، لذا از آنجایی که دانشجویان سرمایه‌های انسانی گرانقدر هر کشوری از لحاظ خلاقیت، نوآوری و سازندگی

پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه در نیمسال اول سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ بودند (۳۵۹ نفر). نمونه‌های پژوهش شامل کلیه دانشجویان دچار افت تحصیلی (۱۱ نفر) و به نسبت دو برابر (۲۲ نفر) از دانشجویان موفق بودند. ۲۲ دانشجوی موفق جهت مقایسه با دانشجویان ناموفق وارد مطالعه شدند. در خصوص دانشجویان ناموفق (دچار افت تحصیلی)، روش نمونه‌گیری به صورت سرشماری بود و به این منظور کلیه دانشجویان ناموفق وارد مطالعه شدند. در خصوص دانشجویان موفق نیز از روش نمونه‌گیری تصادفی منظم استفاده گردید. بدین منظور فهرست اسامی ۴۳۸ دانشجوی موفق از اداره آموزش دانشکده گرفته شد و بر اساس حروف الفبا شماره‌گذاری گردید. از میان اسامی از عدد ۱ تا ۱۰ یک مورد به صورت تصادفی انتخاب شد سپس به عدد مذکور عدد ۱۶ اضافه گردید و این روند ادامه یافت تا ۲۲ نفر دانشجوی پرستاری انتخاب شدند. معیارهای ورود شامل مشغول به تحصیل بودن دانشجویان پرستاری و رضایت به تکمیل پرسشنامه بود و دانشجویانی که به دانشگاه‌های دیگر انتقالی گرفته و یا از سایر دانشگاه‌ها مهمان شده بودند از مطالعه خارج شدند. در این پژوهش، منظور از دانشجوی موفق دانشجویانی هستند که در نیم سال اول تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ دارای معدل مساوی یا بالاتر از ۱۵ بوده و نیز در مقایسه با نیم‌سال قبل دچار افت معدل کمتر از ۲ نمره نشده‌اند، همچنین دانشجویان ناموفق کسانی بودند که حداقل یکبار مشروط شده‌اند و یا افت معدل به میزان ۲ نمره نسبت به نیم‌سال قبل داشتند. این معیار در مطالعات مختلف بر اساس مشروط شدن حداقل یک نیمسال، تکرار پایه، ترک تحصیل زودرس، افت نمره معدل نسبت به نیمسال قبل، و معدل کمتر از ۱۲ ذکر شده است (۵، ۸). برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه روا و پایایی پژوهشگر ساخته استفاده گردید که براساس مروری بر مطالعات موجود طراحی شده است. برای بررسی روایی ابزار از روش اعتبار محتوا استفاده شد و بدین منظور پرسشنامه در اختیار ۱۲ نفر از اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه در زمینه‌های آموزش و پرستاری قرار گرفت و سپس نظرات اصلاحی آنها در پرسشنامه لحاظ گردید. برای بررسی پایایی ابزار، از روش همسانی درونی استفاده شد و میزان آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۴ به دست آمد. پرسشنامه شامل دو قسمت است که بخش اول مربوط به اطلاعات جمعیت‌شناسی پاسخ‌دهندگان بود که شامل جنسیت، سن، وضعیت سکونت، معدل دیپلم، سهمیه ورودی، فاصله بین اخذ دیپلم تا ورود به دانشگاه، اشتغال به کار و وضعیت تاهل می‌باشد؛ بخش دوم شامل ۳۹ سوال (عبارت) در رابطه با عوامل فردی (۱۸ سوال)، عوامل خانوادگی (۱۲ سوال)، و عوامل آموزشی (۹ سوال) بود که از طریق معیار لیکرت و از نوع ۵ انتخابی بود. برای هر کدام از پاسخ‌ها امتیازاتی به صورت، نظری ندارم = ۱، کاملاً مخالف = ۲، نسبتاً مخالف = ۳، نسبتاً موافق = ۴ و کاملاً موافق = ۵، در نظر گرفته شد. مجموع امتیازات بدست آمده در هر حیطه تقسیم بر تعداد مولفه‌های حیطه، نمره مورد نظر برای هر دسته از عوامل است که نمره بالاتر نمایانگر اهمیت بیشتر عامل مورد نظر برای افت تحصیلی است. جهت نمونه‌گیری، مجوزهای لازم از معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، و مرکز تحقیقات دانشکده پرستاری و مامایی گرفته شد، سپس پژوهشگر با همکاری اداره آموزش دانشکده پرستاری و مامایی، ابتدا فهرست اسامی دانشجویان موفق و ناموفق را استخراج نمود. در مرحله بعد نسبت به

مشکلات هر نظام آموزشی محسوب می‌شود که در میان دانشجویان رشته‌های مختلف، وجود دارد و مطالعات نشان می‌دهد که حدود ۱۲٪ از دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی در طی تحصیل خود، حداقل برای یک ترم تحصیلی مشروط می‌شوند (۳، ۴). در مورد افت تحصیلی، تعابیر و تعاریف متفاوتی ارائه شده است که با معیارهایی نظیر مشروطی، تکرار درس، طولانی شدن مدت تحصیل، اخراج، انصراف، ترک تحصیل بررسی شده است (۵) و وجه مشترک همه آنها ناتوانی و شکست در انجام و اتمام موفقیت‌آمیز دوره تحصیلات رسمی است که شامل جنبه‌های مختلف شکست تحصیلی می‌باشد (۶).

افت تحصیلی، نه به عنوان یک مشکل شخصی بلکه به عنوان یک معضل اساسی اجتماعی بایستی هر چه زودتر کشف شده و عوامل موثر در بروز آن شناسایی و رفع گردند؛ زیرا این مسئله علاوه بر اتلاف هزینه‌ها، بر اثر دیرتر راه یافتن فرد به بازار کار، سبب سرخوردگی و از دست دادن روحیه دانشجو شده و خسارات فراوانی نیز به خانواده‌ها، جامعه و کشور وارد می‌آورد. از سوی دیگر، افت تحصیلی ممکن است رفتارهای منفی اجتماعی، ترک تحصیل یا ترک خانواده، اعتیاد به مواد مخدر و الکل، و خودکشی را به دنبال داشته باشد (۷). اهمیت تبعات مزبور به حدی زیاد است که مهم‌ترین علت خودکشی در دانشجویان یکی از دانشگاه‌های آمریکا شکست تحصیلی بوده است (۲، ۳). نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که افت تحصیلی یک مشکل مهم و چند وجهی است و برای پیشگیری از آن باید به نقش عوامل متعدد توجه کرد؛ اکثر مطالعات انجام شده پیرامون افت تحصیلی تاکنون بر ویژگی‌های روانشناختی دانشجویان و خصوصیات استاد، دانشکده و سیستم آموزشگاه متمرکز بوده است، درحالی‌که علل افت تحصیلی را باید در مجموعه عوامل فردی و خانوادگی، هم‌نشینان و ارتباطات، سیستم دانشکده، برنامه ریزی آموزشی و سطح علمی اساتید جستجو کرد (۸)، همچنین پژوهشگران بر این باورند که برای حل این مشکل به مشارکت فعالانه والدین، اساتید، مشاوران و روانشناسان نیازمند است (۷). با توجه به مخاطرات متعدد ناشی از افت تحصیلی، لزوم پیشگیری از آن از اهمیت فراوانی برخوردار است لذا وجود یک نظام آموزشی هوشیار که بتواند دانشجویان در معرض خطر را غربالگری و شناسایی کند ضروری می‌نماید. در همین رابطه، لازمه شناسایی دانشجویان در معرض خطر و پیشگیری از افت تحصیلی و تبعات آن، تبیین و شناسایی عوامل خطر ساز نظیر عوامل دموگرافیک، سوابق تحصیلی و معدل دوره متوسطه می‌باشد (۶، ۲). مطالعات متعددی در خصوص افت تحصیلی در ایران انجام شده است که دلایل این مشکل بر حسب محل پژوهش، معیارهای افت تحصیلی و نمونه‌های مورد مطالعه متفاوت بوده است (۵، ۸)، لذا با توجه به تاثیر منفی افت تحصیلی بر دانشجو، خانواده و جامعه (۶، ۷)، و با توجه به عدم انجام چنین مطالعه‌ای در دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، مطالعه حاضر با هدف تبیین میزان افت تحصیلی و عوامل مرتبط با آن از دیدگاه دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه مذکور در نیمسال اول سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ انجام شد.

روش کار

این مطالعه به صورت توصیفی-تحلیلی-مقطعی انجام شد. جامعه پژوهش شامل کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشکده

۳۳/۳٪، ۶ نفر، ۱۸/۲٪) و ۵ نفر، ۳/۹٪) در حال تحصیل بودند. ۲۰ نفر (۶۰/۶٪) در خوابگاه زندگی می‌کردند و بقیه موارد منزل شخصی داشتند. ۳ نفر (۹/۱٪) از شرکت کنندگان شاغل بودند. ۹۷/۳۲٪) از نمونه‌ها دیپلم خود را در رشته تجربی اخذ کرده بودند. میانگین معدل دیپلم کلیه نمونه‌های پژوهش $17/31 \pm 1/99$ برآورد شد. سهمیه قبولی دانشجویان در امتحان کنکور با بیشترین فراوانی به ترتیب برابر با مناطق محروم (۱۵ نفر، ۴۵/۵٪)، آزاد (۱۳ نفر، ۳۹/۴٪)، سایر (۳ نفر، ۹/۱٪) و شاهد (۲ نفر، ۶/۱٪) بود. فاصله ورود به دانشگاه بعد از دیپلم برای بیشتر (۱۶ نفر، ۴۸/۵٪) نمونه‌های پژوهش ۱ سال بود. میانگین تعداد هم‌اتاقی و تعداد اعضای خانواده به ترتیب برابر با $2/34 \pm 3/76$ ، $1/91 \pm 6/36$ برآورد گردید. مادر همه نمونه‌ها به شغل خانه‌داری مشغول بودند و در خصوص شغل پدر، مشاغل آزاد بیشترین فراوانی (۱۴ نفر، ۴۲/۴٪) را داشت. تحصیلات پدر و مادر در بیشتر نمونه‌های پژوهش ابتدایی بود. $63/6\%$ (۲۱ نفر) برای مطالعه برنامه‌ریزی نداشتند، و نگرش $75/8\%$ (۲۵ نفر) از آنها مثبت بود. از میان نمونه‌های پژوهش فقط ۶ نفر (۱۸/۲٪) تاکنون به مشاوره تحصیلی مراجعه کرده بودند، و ۶ نفر (۱۸/۲٪) سابقه عدم قبولی در دروس داشتند.

همه‌انگهی تلفنی با دانشجویان موفق و ناموفق جهت حضور در دفتر مشاوره اقدام گردید. بعد از مراجعه نمونه‌ها، و توضیح اهداف مطالعه و اطمینان‌بخشی در رابطه با حق گمنامی و محرمانه ماندن اطلاعات شخصی، پرسشنامه‌ها توسط ایشان و در حضور مشاور دانشکده تکمیل گردیدند. داده‌ها پس از جمع‌آوری وارد نسخه ۱۶ نرم‌افزار SPSS شدند و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (میانگین، درصد فراوانی، انحراف معیار) و آمار تحلیلی (مجذور کاه، تست کامل فیشر، آزمون تی مستقل، ضریب همبستگی اسپیرمن) استفاده گردید. همچنین برای بررسی نرمال بودن متغیرهای کمی از تست شاپیرو-ویلک استفاده گردید که براساس آن متغیرهای عوامل خانوادگی، عوامل آموزشی و عوامل شخصی در دو گروه نرمال بودند ($P > 0/05$). سطح معناداری همه آزمون‌ها کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

از ۳۳ دانشجوی مورد مطالعه، ۱۶ نفر مذکر (۴۸/۵٪) و ۳۲ نفر (۹۷٪) مجرد بودند. میانگین و انحراف معیار سن برابر با $22/63 \pm 2/27$ سال بود که بیشتر آنها (۲۸ نفر، ۸۴/۸٪) در گروه ۲۰-۲۳ سال بودند. ۱۳ نفر (۳۹/۴٪) در ترم ۷ و مابقی به ترتیب در ترم‌های ۴ (۱۱ نفر،

جدول ۱: مقایسه دو گروه موفق و ناموفق از نظر متغیرهای جنس، محل سکونت، شغل پدر، برنامه‌ریزی برای مطالعه، نگرش به آینده شغلی، و سابقه عدم قبولی در دروس

آزمون آماری	ناموفق، تعداد (درصد)	موفق، تعداد (درصد)
$P < 0/001, X^2 = 22/3$	جنس	
	مذکر	۵ (۲۲/۷)
	مونث	۱۷ (۷۷/۳)
$P = 0/013, X^2 = 7/23$	محل سکونت	
	خوابگاه	۱۰ (۴۵/۵)
	منزل شخصی	۱۲ (۵۴/۵)
$P = 0/009, X^2 = 13/54$	شغل پدر	
	آزاد	۱۱ (۵۰)
	کارمند	۲ (۹/۱)
	بازنشسته	۵ (۲۲/۷)
	بیکار	۰ (۰/۰۰)
	کارگر	۴ (۱۸/۲)
$P = 0/024, X^2 = 6/06$	برنامه‌ریزی برای مطالعه	
	دارای برنامه‌ریزی	۱۱ (۵۰)
	بدون برنامه‌ریزی	۱۰ (۴۰)
$P < 0/001, X^2 = 16/02$	نگرش به آینده شغلی	
	خوش بین	۲۱ (۹۵/۵)
	بدبین	۱ (۴/۵)
	بی تفاوت	۰ (۰/۰۰)
$P < 0/001, X^2 = 16/13$	سابقه عدم قبولی در دروس	
	دارد	۰ (۰/۰۰)
	ندارد	۲۲ (۱۰۰)
	کل	۱۱ (۱۰۰)

بر اساس آزمون کای اسکور تفاوت بین گروه موفق و ناموفق (دارای افت تحصیلی) در خصوص متغیرهای جنس ($P < 0/001$)، محل سکونت ($P = 0/013$)، شغل پدر ($P = 0/009$)، برنامه‌ریزی برای مطالعه ($P = 0/024$)، نگرش به آینده شغلی ($P < 0/001$)، و سابقه عدم قبولی در دروس ($P < 0/001$) معنادار بود (جدول ۱). اما در خصوص متغیرهای نوع دیپلم، ترم تحصیلی، سهمیه ورودی، وضعیت تاهل، وضعیت شغلی، سطح تحصیلات پدر، سطح تحصیلات مادر، و سابقه مشاوره تحصیلی تفاوتی بین دو گروه (موفق و ناموفق) وجود نداشت. آزمون من-ویتنی یو نشان داد که در افراد موفق میانه معدل دیپلم بیشتر است ($P = 0/006$)، اما تفاوت بین دو گروه در خصوص نگرش نسبت به عوامل افت تحصیلی در سه حیطه عوامل شخصی، آموزشی و خانوادگی، بر اساس آزمون تی مستقل معنادار نبود (جدول ۲). با استفاده از آزمونهای همبستگی ارتباط مثبت معناداری بین متغیر سن با سن ورود به دانشگاه ($P < 0/001$)، $r = 0/781$ و فاصله بین دیپلم تا ورود به دانشگاه ($P < 0/001$)، $r = 0/580$ وجود داشت.

در این مطالعه از ۳۳ نفر مورد مطالعه ۱۱ نفر (۳۳/۳٪) از آنها ناموفق (دچار افت تحصیلی) و ۲۲ نفر (۶۶/۷٪) موفق بودند. و با احتساب جامعه پژوهش (۳۵۹ نفر) شیوع افت تحصیلی برابر با ۳/۰۶٪ برآورد شد. میانگین و انحراف معیار عوامل موثر بر افت تحصیلی به ترتیب شامل عوامل خانوادگی ($2/80 \pm 0/99$)، عوامل شخصی ($0/65 \pm 0/49$)، و عوامل آموزشی ($2/37 \pm 0/78$) بودند. از دیدگاه دانشجویان پرستاری، از عوامل خانوادگی، مولفه‌های سطح اقتصادی پایین خانواده با میانگین $3/42$ ، فوت والدین ($3/15$) و زندگی با یکی از والدین ($3/15$) نمره بیشتری داشتند. همچنین در این رابطه از عوامل آموزشی، ارزشیابی نادرست از نحوه عملکرد دانشجویان توسط اساتید ($3/96$)، کافی نبودن روش ایجاد انگیزه در دانشجویان توسط اساتید ($3/78$)، پایین بودن کیفیت آموزش اساتید ($3/63$)، و ارتباط ناکافی بین اساتید و دانشجویان ($3/63$) از اهمیت بیشتری برخوردار بودند و در خصوص عوامل فردی، مواردی مانند نداشتن برنامه جهت مطالعه و یادگیری ($4/00$)، کم بودن علاقه به رشته تحصیلی ($3/78$)، کم بودن میزان تمرکز ذهنی ($3/75$) و داشتن احساس افسردگی ($3/72$) مهم‌تر بودند.

جدول ۲: مقایسه گروههای موفق و ناموفق از نظر میانگین متغیرهای عوامل شخصی، عوامل آموزشی، و عوامل خانوادگی

گروههای مطالعه متغیرها	موفق	ناموفق	کل	آزمون آماری
عوامل شخصی	$2/47 \pm 0/69$	$2/52 \pm 0/59$	$2/49 \pm 0/655$	$P = 0/885, t = 0/185$
عوامل آموزشی	$2/53 \pm 0/71$	$2/04 \pm 0/86$	$2/37 \pm 0/788$	$P = 0/119, t = 1/64$
عوامل خانوادگی	$2/96 \pm 0/88$	$2/47 \pm 1/16$	$2/80 \pm 0/994$	$P = 0/233, t = 1/23$

اطلاعات در جدول به صورت میانگین \pm انحراف معیار آمده است.

بحث

ارزشیابی نادرست از نحوه عملکرد دانشجویان توسط اساتید، کافی نبودن روش ایجاد انگیزه در دانشجویان توسط اساتید، پایین بودن کیفیت آموزش اساتید، و ارتباط ناکافی بین اساتید و دانشجویان؛ اصلی‌ترین علل افت تحصیلی از دیدگاه دانشجویان پرستاری بودند که تفاوتی بین دیدگاه دو گروه (موفق و ناموفق) در این رابطه وجود نداشت، همچنین بر اساس آزمونهای همبستگی، ارتباط مثبت بین عوامل مختلف (خانوادگی، آموزشی و فردی) معنادار بود. نجیمی و همکاران، عوامل مربوط به محتوای آموزشی مانند عدم تناسب دروس با تواناییها و ارزشهای دانشجو، نامتناسب بودن دروس با وظایف شغلی، و عدم جذابیت محتوای دروس به عنوان عوامل اصلی افت تحصیلی در دانشجویان علوم پزشکی اصفهان بیان کرده‌اند (۱۱)، اما در این رابطه رحیمی و همکاران (۲۰۱۳) عوامل اقتصادی و تعداد ساعات مطالعه در شبانه روز را با اهمیت دانسته‌اند (۱۰)، و قاسمی و همکاران (۲۰۱۴) نیز به فوت یکی از اعضای خانواده، شیوه تدریس اساتید، زیاد بودن واحدهای هر ترم و همزمانی ارائه دروس نظری و عملی به عنوان علل اصلی افت تحصیلی در دانشجویان پرستاری اشاره کرده‌اند (۱۲). در این رابطه Bailey و همکاران (۲۰۰۳) ریشه افت تحصیلی در دانشجویان پرستاری را در عدم آمادگی دانش‌آموزان برای ورود به مرحله دانشگاهی دانستند، و به لزوم آماده‌سازی آنها برای عبور راحت از مرحله دانش‌آموزی به مرحله دانشجویی با بیان استانداردهای مورد انتظار، و توضیح در خصوص حرفه‌ها و رشته‌های تحصیلی دانشگاهی

در این مطالعه شیوع افت تحصیلی برابر با ۳/۰۶٪ بود که در مقایسه با بسیاری از مطالعات موجود متفاوت بود؛ عالی‌خانی این میزان را ۹/۱۶٪ در دانشجویان پرستاری بیان کرده است (۳)، و در مطالعه چنگیزی-آشتیانی و همکاران (۲۰۱۰) میزان آن ۱۹٪ در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اراک بوده است (۹). حسام و همکاران (۲۰۱۳) فراوانی افت تحصیلی را در دانشجویان پزشکی، پرستاری و بهداشت محیط به ترتیب برابر با ۴۵/۳٪، ۱۷/۳٪، و ۱۰/۷٪ ذکر کرده‌اند (۸)، همچنین در بررسی دیگری دانشجویان رشته‌های رادیولوژی، فناوری اطلاعات و علوم آزمایشگاهی افت تحصیلی بیشتری نسبت به سایر رشته‌های علوم پزشکی داشتند (۱۰). شیوع افت تحصیلی می‌تواند تحت تاثیر شیوه‌های تدریس اساتید، میزان استفاده از تکنیکهای کمک آموزشی، آینده شغلی، محیط فیزیکی و اجتماعی کلاس درس، نحوه ارزیابی افت تحصیلی، میزان انگیزه دانشجویان، اعتیاد به مواد مخدر، احساس تنهایی و وضعیت زیستی و خانوادگی دانشجو در مناطق مختلف متفاوت باشد (۵)، لذا پایین بودن این میزان در مطالعه حاضر می‌تواند نمایانگر پهنه بودن شاخصهای کیفیت آموزش در دانشکده محل پژوهش باشد. در این مطالعه فاکتورهای مربوط به علل خانوادگی مانند سطح اقتصادی پایین خانواده، فوت والدین، زندگی با یکی از والدین، و ارتباط ناکافی دانشجو با والدین؛ عوامل فردی؛ مواردی مانند نداشتن برنامه جهت مطالعه و یادگیری، کم بودن علاقه به رشته تحصیلی، کم بودن میزان تمرکز ذهنی و وجود احساس افسردگی؛ و عوامل آموزشی مانند

قبل از ورود به دانشگاه تاکید کرده‌اند (۱۳). در ایران بیشتر از ۷۰٪ دانشجویان پرستاری بدون آگاهی از وضعیت کاری و تحصیلی در حرفه پرستاری، وارد این رشته می‌شوند، بنابراین انتظار می‌رود مشکلاتی مانند ترک تحصیل و افت تحصیلی بروز کند (۱۴). در پژوهش‌های دیگر به اهمیت کوریکولوم پنهان (hidden curriculum) دانشکده (۱۵) و ارتباط مثبت با اساتید و بحث و مشاوره دانشجویان با آنها (۸) به عنوان عوامل موثر در کاهش افت تحصیلی اشاره شده است. سازگاری خصوصیات شخصیتی دانشجویان با رویکردهای یادگیری در یک رشته خاص نیز یکی از عوامل کاهش افت تحصیلی و رسیدن به اهداف آموزشی است (۱۶). Holland به نقل از Yousef و El-Houfey (۲۰۱۴) دو خصوصیت برون‌گرایی (Extroversion) و شخصیت اجتماعی (Social Personality) را برای تطابق با حرفه پرستاری با اهمیت توصیف کرده است، و بیان می‌دارد صفاتی مانند درون‌گرایی و عصبی بودن باعث افزایش استرس و اضطراب و افت تحصیلی در دانشجویان رشته پرستاری می‌شود (۱۷). افراد برون‌گرا ویژگی‌هایی مانند اجتماعی بودن، شوخ طبعی، خوشبینی بالا، سرزندگی، فعال بودن، مسئولیت‌پذیری، خطرپذیری، حفظ شرایط غالب و تکانشی بودن را دارا هستند (۱۸). در این رابطه در مطالعه عباس‌زاده و همکاران در کرمان (۲۰۱۰) صرفاً ۳۲/۵٪ از دانشجویان پرستاری سازگاری شخصیتی با رشته پرستاری داشتند (۱۹)، و در مطالعه ادیب-حاجی‌باقری ۴۵٪ از دانشجویان با رشته پرستاری ناسازگار بودند (۱۴).

در مطالعه حاضر میزان افت تحصیلی در دانشجویان مذکور بیشتر از دانشجویان مونث بود، که با نتایج مطالعه سراوانی و همکاران (۲۰) و چنگیزی-آشتیانی و همکاران (۲۰۱۰) (۹) مطابقت دارد، اما در بررسی قاسمی و همکاران (۲۰۱۴) (۱۲) و عالیخانی و همکاران (۲۰۰۶) (۳) تفاوت بین دو گروه معنادار نبود. تفاوت در نتایج پژوهش‌های فوق می‌تواند تحت تاثیر مسائل فرهنگی هر منطقه و دانشگاه محل تحصیل، گروه هدف و همچنین تفاوت در روش‌شناسی مطالعات قابل توجه باشد (۲۱). با توجه به اهمیت ارتباطات انسانی در رشته پرستاری، افرادی که در این رشته تحصیل می‌کنند باید دارای صفاتی مانند صبر و تحمل، حس دوستی، همکاری و علاقه باشند، در بررسی Yousef و El-Houfey (۲۰۱۴) این صفات بیشتر در زنان وجود داشت و میزان سازگاری آنها با رشته پرستاری بیشتر بود (۱۷). در مطالعه عباس‌زاده و همکاران (۲۰۱۰) نیز تطابق جنس مونث با رشته پرستاری بیشتر بود و بیان داشتند که در ایران افراد مذکر بیشتر به عللی مانند فاکتورهای اقتصادی وارد رشته پرستاری می‌شوند و به عدم سازگاری شخصیتی با این رشته اهمیتی نمی‌دهند (۱۹). در بررسی‌های دیگر دلایل افت تحصیلی در دانشجویان دختر و پسر متفاوت بوده است، در دختران بیشتر به فکر مشکلات شخصی مانند ازدواج و تشکیل خانواده هستند، اما در پسران کسب درآمد و استقلال و آزادی بیشتر مورد توجه است (۲۰). عدم تناسب رشته تحصیلی با خصوصیات جنسی دانشجویان باعث نارضایتی و متعاقب آن افت تحصیلی می‌شود (۲۲). به نظر می‌رسد در ایران، پرستاری به عنوان یک حرفه زنانه تلقی می‌شود و این عامل می‌تواند در ایجاد نگرش منفی در دانشجویان مذکر و متعاقب آن افت تحصیلی بیشتر در آنها نقش داشته باشد (۲۳) که نیاز به بررسی‌های بیشتری دارد. در پژوهش حاضر بیشتر افرادی که افت تحصیلی داشتند ساکن خوابگاه‌های دانشجویی بودند؛ که با مطالعه حسام و ثناگو

(۲۰۱۳) مطابقت دارد (۸) در مطالعات خزایی و همکاران (۲۰۰۸) (۲۴)، و عالیخانی و همکاران (۲۰۰۶) (۳) تفاوت معنی‌داری بین محل سکونت و افت تحصیلی وجود نداشت. در بررسی نظری و شریف‌نیا افرادی که در خوابگاه‌های دانشجویی سکونت داشتند افت تحصیلی کمتری داشتند (۱) که با یافته‌های این مطالعه در تناقض است. احتمالاً تفاوت در نتایج مطالعات به علت عدم تشابه امکانات در خوابگاه‌های دانشجویی، مانند تعداد دانشجویان در هر اتاق، وضعیت امکانات آموزشی، کتابخانه و اینترنت، دوری از دانشکده محل تحصیل، میزان شلوغی خوابگاه و وجود سالن‌های مطالعه مجزا، در دانشگاه‌های مختلف باشد. نتایج نشان داد که دانشجویانی که پدر آنها بیکار بود، افت تحصیلی بیشتری داشتند. اثر وضعیت شغلی پدر بر افت تحصیلی فرزندان در بسیاری از مطالعات تأیید شده است، زیرا سطح شغل پدر با وضعیت اقتصادی آنها نسبت مستقیم دارد، و افرادی که از لحاظ مالی در شرایط بهتری هستند امکانات آموزشی مناسبتری برای فرزندان خود فراهم می‌کنند (۹، ۱۰، ۲۲). همچنین شغل پدر یکی از فاکتورهای اصلی تعیین‌کننده سطح اجتماعی و اقتصادی خانواده‌هاست و دانشجویان که سطح شغلی و سواد پدر آنها پایینتر است مشکلات تحصیلی بیشتری دارند (۲۵). Zapata به نقل از رحیمی و همکاران (۲۰۱۳) بیان می‌کند دانشجویانی که وضعیت اقتصادی نامناسبی دارند نگرش و انگیزه پایینی برای تحصیل دارند و میزان مشروطی در آنها بیشتر است (۱۰). بیکاری پدر در خانواده احتمالاً منجر به ایجاد استرس مضاعف برای فرزندان می‌شود و به جای تمرکز بر تحصیل و مطالعه دروس، دغدغه فکری آنها معطوف به کسب درآمد برای خود و خانواده می‌شود، لذا چنین دانشجویانی نیاز به حمایت بیشتری دارند. در این مطالعه میزان افت تحصیلی در کسانی که برنامه ریزی برای مطالعه نداشتند بیشتر بود که در راستای نتایج مطالعه قاسمی و همکاران است (۱۲). در مطالعه منیری و همکاران نیز بیش از ۹۰٪ دانشجویان ناموفق در دانشکده‌های علوم پزشکی برنامه‌ریزی درسی نداشتند (۲۶). برنامه ریزی و رعایت اصول مطالعه باعث افزایش توان یادگیری و کاهش افت تحصیلی می‌شود، در این رابطه خدیورزاده و همکاران (۲۰۰۵)، آموزش استفاده از راهبردهای مطالعه را برای بهبود وضعیت تحصیلی و نگرشی دانشجویان توصیه نمودند (۲۷)، تحقیق دیگری نیز مطالعه هدفمند و با انگیزش بالا را برای دستیابی به موفقیت تحصیلی ضروری دانسته است (۲۸). در پژوهش حاضر دانشجویان موفق در مقایسه با ناموفق نسبت به آینده شغلی خود نگرش خوش‌بینانه‌تری داشتند. در مطالعه نوحی و همکاران نگرش مثبت به آینده شغلی و تحصیلی عامل مهم پیشرفت درسی بوده است (۲۹)، همچنین در بررسی مطلق و همکاران (۲۰۰۸) دانشجویان مشروط رضایت کمتری از رشته پرستاری داشتند (۲۲) اما در بررسی نظری و شریف‌نیا این اختلاف معنی‌دار نبود (۱). نگرش نقش اصلی در هدایت انسان به طرف رفتار هدفمند دارد و در کنار دانش و مهارت، نگرش مثبت یکی از مولفه‌های اساسی مورد نیاز برای کار در حرفه پرستاری است (۳۰). پژوهش‌ها نشان می‌دهد بیش از یک‌سوم دانشجویان پرستاری در ایران نسبت به رشته خود نگرش مثبت ندارند (۳۱). لذا تدوین راهکارهای عملی در خصوص نحوه جذب دانشجویان و ایجاد نگرش مثبت در دانشجویان با استفاده از مشاوره‌های تحصیلی می‌تواند اثربخش باشد (۳۲). در این بررسی افرادی که دارای افت تحصیلی شده بودند معدل دیپلم کمتری نسبت به دانشجویان

ارائه تسهیلات آموزشی در دانشکده‌ها و خوابگاه‌های دانشجویی و کمک مالی به دانشجویان نیازمند انجام گردد. همچنین پیشنهاد می‌شود در خصوص جذب دانشجو در رشته پرستاری نمره معدل دیپلم لحاظ گردد و کلاسهای جبرانی برای دانشجویانی که معدل دیپلم کمتری داشتند برگزار گردد. در این مطالعه عدم پاسخ صحیح نمونه‌ها به سوالات پرسشنامه از محدودیت‌های این پژوهش بود که با قید نمودن توضیحات لازم در مورد هدف این پژوهش و تضمین محرمانه ماندن اطلاعات، پژوهشگر سعی نمود میزان این محدودیت را به حداقل برساند. با توجه به اهمیت موضوع توصیه می‌شود پژوهشهایی در خصوص نگرش دانشجویان ناموفق به رشته پرستاری و میزان آگاهی دانشجویان از رشته پرستاری قبل از انتخاب این رشته انجام شود.

سپاسگزاری

این مطالعه حاصل طرح پژوهشی شماره ۴۲۳۰۵ مصوب معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه می‌باشد. محققین لازم میدانند از کلیه دانشجویانی که در این مطالعه شرکت نمودند تشکر و قدردانی نمایند.

References

1. Nazari R, Sharifnia SH. [Investigating the Causes of Nursing Student Drop out]. J Babol Univ Med Sci. 2010;12(5):90-4.
2. Tagharrobi Z, Fakharian E, Mirhosseini FS, Rasoulinejad SA, Akbari H, Ameli H. [Miserable outputs of a faculty and its related factors]. Educ Strategy Med Sci. 2011;3(4):183-8.
3. Alikhani S, Markazi Moghadamm N, Zand degle M. [Evaluation of influencing factors of educational decline of nursing students of Army University of Medical Sciences between 1380 and 1383]. Ann Milit Health Sci Res. 2006;3(4):2.
4. Ghaibi SH, Mahmoodlo R, Mosavie-Kazemi SJ, Yekta Z, Pour Ali R, Kafili M. [Education decline rate and its risk factors in Medical students of Urmia University of medical Sciences]. Develop Step Med Educ. 2011;7(2):141-6.
5. Fata L, Azari S, Baradaran H, Atlasi R. [A Systematic Review of the Evaluation of Academic Decline in Medical Students]. J Stride Develop Med Educ. 2013;10(2):150-7.
6. Fakharian E, Tagharrobi Z, Mirhoseini F, Nejad SAR, Akbari H, Ameli H. [Risk Factors of Course Retaking, Academic Probation and Graduation Delay in Graduate Students of Kashan University of Medical Sciences Medical School during 1986-2003]. J Stride Develop Med Educ. 2011;7(2):153-60.
7. Jebraeily M, Mosavei Vaezi SJ, Mikaeili P, Sadatian R, Aghlmand S. [Evaluating the Influencing Factors of Educational Underachievement in Gifted and Talented Students of Urmia University of Medical Sciences]. Horiz Med Educ Develop. 2011;4(3):21-5.
8. Hesam M, Sanagoo A. [Academic Underachievement and Some Related Factors Associated with Academic Satisfaction in Golestan University of

موفق داشتند. که با نتایج بررسی تقریبی و همکاران (۲۰۰۹) (۲۱) و خرابی و همکاران (۲۰۰۸) همخوانی دارد (۲۴). کم بودن معدل در دوره متوسطه نشاندهنده عملکرد پایین دانشجویان قبل از دوره دانشگاه است و با عنایت به اینکه دانشگاه اقدام مهمی برای جبران این کمبود عملکرد انجام نمی‌دهد لذا افت تحصیلی و ترک تحصیل را به همراه دارد (۲۲).

نتیجه‌گیری

با عنایت به موارد فوق، به نظر می‌رسد افت تحصیلی در رشته پرستاری و سایر رشته‌های علوم پزشکی حاصل عوامل متعددی است، لذا مطالعات بیشتر در خصوص عوامل مرتبط با افت تحصیلی، بازبینی نظام جذب دانشجوی پرستاری، و ارائه آموزشهای لازم به دانش‌آموزان دوره متوسطه در خصوص رشته‌های انتخابی ضروری است. همچنین نتایج نشان داد که افت تحصیلی در دانشجویان مذکر، ساکن خوابگاه دانشجویی، بدون برنامه‌ریزی درسی و با نگرش منفی به آینده شغلی بیشتر است، و نیز کسانی که معدل دیپلم پائین‌تری داشتند میزان افت تحصیلی بالاتر بود. لذا توصیه می‌شود اقدامات لازم در خصوص شناسایی دانشجویان مستعد و ارائه برنامه‌های عملی مانند مشاوره‌های دانشجویی،

- Medical Sciences Students]. J Gorgan Bouyeh Fac Nurs Midwife. 2013;9(2):90-6.
9. Changyzi Ashtyani S, Shamsi M, Mohamadbeygi A. [Frequency of educational decline and some effective factors of student's opinion in Arak University of Medical Sciences, 2009]. Arak Med Univ J. 2010;12(4):24-33.
 10. Rahimi B, Kazemi N, Mohammadpour Y, Rahmatnejad L, Jabbari N. [Evaluation of the factors affecting students' academic failure in Urmia University of Medical Sciences in 1390]. J Nurs Midwife Urmia Univ Med Sci. 2013;11(8):30-45.
 11. Najimi A, Meftagh SD, Sharifirad GH. [The Factors Affecting Educational Failure, from the Perspective of the Students of Isfahan University of Medical Sciences, Iran]. J Health Syst Res. 2010;7(2):790-7.
 12. Ghasemi F, Hasanvand S, Valizadeh F. [Frequency of academic failure and its associated factors from the viewpoint of students with and without academic failure in the Faculty of Nursing and Midwifery, Khoramabad, Iran]. J Nurs Educ. 2014;3(1):71-9.
 13. Bailey TR, Hughes KL, Karp MM. [Dual enrollment programs: Easing transitions from high school to college (CCRC Brief)]. New York: Community College Research Center, 2003 Contract No.: ED475805.
 14. Adib-Hajbageri M, Dianati M. Undergraduate nursing students' compatibility with the nursing profession. BMC Med Educ. 2005;5:25. DOI: [10.1186/1472-6920-5-25](https://doi.org/10.1186/1472-6920-5-25) PMID: [16011800](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16011800/)
 15. Balduf M. Underachievement among college students. J Advanc Acad. 2009;20(2):274-94. DOI: [10.1177/1932202X0902000204](https://doi.org/10.1177/1932202X0902000204)
 16. Shokri A, Kadivar P, Farzad V, Sangari A, Ghanaie Z. Effects of personality typology and thinking style on

- students' educational achievements: Developing reasoning models. *Q Iran Psychol.* 2006;2(7):219-35.
17. Yousef HR, Al-Houfey AA. Compatibility of Personality Traits with the Profession for Faculty of Nursing Students At Assiut University. *Br J Educ.* 2014;2(3):44-56.
 18. Tiwari T, Singh AL, Singh IL. The short-form revised Eysenck personality questionnaire: A Hindi edition (EPQRS-H). *Ind Psychiatry J.* 2009;18(1):27-31. DOI: [10.4103/0972-6748.57854](https://doi.org/10.4103/0972-6748.57854) PMID: [21234158](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21234158/)
 19. Abbaszadeh A, Borhani F, Mohsenpour M. Compatibility of personality and major among freshman undergraduate nursing students of the Kerman University of Medical Sciences. *Iran J Nurs Midwifery Res.* 2010;15(2):90-5. PMID: [21589786](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21589786/)
 20. Saravani S, Haghighi JD, Abed-Saeedi Z, Homayouni Zand R. [Evaluation of Effective Factors on Academic Success of Students of Zahedan Medical University]. *Future Med Educ J.* 2013;3(3):35-40.
 21. Tagharrobi Z, Fakharian E, Mirhosseini F, Rasoulinejad A, Akbari H, Ameli H. Factors influencing probation in graduated students of Kashan faculty of nursing and midwifery. *Iran J Med Educ.* 2009;9(1):21-9.
 22. Motlagh ME, Elhampour H, Shakurnia A. Factors affecting students' academic failure in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences in 2005. *Iran J Med Educ.* 2008;8(1):91-9.
 23. Zarea K, Negarandeh R, Dehghan-Nayeri N, Rezaei-Adaryani M. Nursing staff shortages and job satisfaction in Iran: issues and challenges. *Nurs Health Sci.* 2009;11(3):326-31. DOI: [10.1111/j.1442-2018.2009.00466.x](https://doi.org/10.1111/j.1442-2018.2009.00466.x) PMID: [19689643](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19689643/)
 24. Khazaei M, Rezaei M, Khazaei S. Survey of personal and educational characters in unsuccess medical students in compare with success students. *Koomesh.* 2008;9(2):87-92.
 25. Considine G, Zappala G, editors. Factors influencing the educational performance of students from disadvantaged background in Eardley. *Competing Visions: Refereed Proceedings of the National Social Policy Conference 2001; 2002; Sydney Social Policy Research Centre, University of New South Wales.*
 26. Moniri R, Ghalebtarash H. The reasons of educational failure among paramedical students in Kashan University of Medical Sciences. *Iran J Med Educ.* 2006;6(1):135-40.
 27. Khadivzadeh T, Seif AA, Valayi N. The relationship of students' study strategies with their personal characteristics and academic background. *Iran J Med Educ.* 2004;4(2):53-61.
 28. Baslanti U. Investigating the Underachievement of University Students in Turkey: Exploring Subscales. *Int J Progress Educ.* 2008;4(2):n2.
 29. Nouhi S, Hoseini M, Rokhsarizadeh H, Saburi A, Alishiri G. Progress Motivation among Baqiyatallah University of Medical Sciences Students and Its Relationship with Academic Achievement. *J Mil Med.* 2012;14(3):200-4.
 30. Cronenwett L, Sherwood G, Pohl J, Barnsteiner J, Moore S, Sullivan DT, et al. Quality and safety education for advanced nursing practice. *Nurs Outlook.* 2009;57(6):338-48. DOI: [10.1016/j.outlook.2009.07.009](https://doi.org/10.1016/j.outlook.2009.07.009) PMID: [19942035](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19942035/)
 31. Koushali AN, Hajjamini Z, Ebadi A. Comparison of nursing students' and clinical nurses' attitude toward the nursing profession. *Iran J Nurs Midwifery Res.* 2012;17(5):375-80. PMID: [23853651](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23853651/)